

Keypmannahavn febr. 1986

Góða Helle!

3/2: Eg havi beint nú frætt, at tú ert farin, - tey har heima ringdu fyrri eini løtu síðani. Eg hugsi mær, at tú vart troytt, nú tú lat eyguni aftur, - at tú longu hevði givið frá tær og bara biðaði... Øðrvísi kundi tað valla vera: á tremur av virkishugi vart tú, men hevði eisini fulla vissu um, hvønn veg tað bar.

Í einum brævi, sum er dagsett 24. august í fjór, skrivur tú:

»Det vigtigste for mig var dog, at Ole havde den helt rigtige holdning... NOgen at holde i hånden, nogen at dele bekymringerne og glæderne med, ikke at blive ladt i stikken med angst og usikkerhed. Det er det vigtigste. (...) Iøvrigt har jeg fået meget ud af dette år. Jeg er kreativ i stedet, bygger små, færøske modelhuse, tegner, roder i haven, filosoferer og læser lidt efter lyst. Det er et dejligt liv, og har visse gevinster. Man forventer ikke det store af mig, derfor kan jeg til en afveksling bruge mine gode dage, som er ca. 14 pr. måned, til lige, hvad jeg vil, og det er helt hyggeligt. Jeg har også Rohan og alle hans hyggelige kammerater, som kommer rendende konstant, og hører ikke mere, at »Det er du alt for syg til«, så nu går det godt fremad, og om alt går vel, er jeg rask om senest et års tid, måske meget før.»

Ikki eitt ár! Eitt hálvt? Nei, lítið meira enn fimm mánaðir eru gingnir síðani túkrivaði hesar bjartskýgdu reglur.

Í Klaksvík vart tú innflytari. Kortini vart tú mest av øllum klaksvíkingur í orðsins bestu merking: í øllum tí, tú hevðist at, lá eitt víðskyni, sum ikki bara fevndi um Klaksvíkina, men eisini Føroyar og heimssamfelagið.

Mál títt og mið var hugsjónin um »tað góða amfelagið«. Var samfelagið so skammiligt, at tað hevði sett onkran eftir, so mátti talast at, *uttan* mun til, um tað var stórt ella smátt, *tað enú* seg um. Einku var ov smátt. »Problemerne skal sættas under debat» var eitt Georg Brandes-sitat, sum tú hevði stórt yndi til. Tey nógvu røðaraskiðini, sum tú stóð fyrri, vóru ikki akademiskur viðfá-

ningur, men týðandi táttur í eini hugsjón: tú hevði eina rímmarfasta trúgv uppá, at í einum orðaskifti mátti tað besta argumentið vinna framá, tá sam-anum kom.

Í øllum hem umboðaði tú tað besta í teimum klassisku borgarligu hugsjón-um. Ótroymtlig vart tú, og ikki til fánýtis. Her hugsi eg ikki so nógv um HF sum stovn, ungdomsfelagið, býarfylkingina, friðartiltakið og annað, sum vendi út-eftir og sum kanska fyrst kemur einum til hugs. Hettar var minst parturin. Eg hugsi um alt tað »smáa« og gerandis-liga, sum tú fekt av skafti.

Men vónbrotni vóru eisini mogn. Mangan mundi tað vera einsligt hjá tær, tá tú hevði sprongt karmarnar fyrri, hvat ein kann ditta sær at leggja seg útí, og soleiðis hevði gingið almannahugs-ani ella onkrum, sum sat til háborðs, ov nær. Her hjálptu eingi argumentir.

Ber til at siga, at tú vart góðvarin, - naiv? Tú vísti væl, at í samfelag okkara finnast stírvnir stovnar og persónar, sum siggja stórt uppá tey argumentir, sum tala fyrri eini sök. Hettar eru slíkir, sum fremst av øllum hugsa um seg og síni og ikki um alment gagn. Hjá slíkum eru argumentir kávalótir. Hjá slíkum ræður mest um at duga lóti og at ken-na loynistiggjar, og teir himprast ikki at

fremja lokabrogd. Tú vísti eisini væl, at hjá slíkum verður eingin tikin fyrri fult, sum ikki tosar teimum eftir munnum. Skal ein fáa eitt »her og nú«-úrslit hjá slíkum, so nyttar bara at seta fótin fyrri ella at brúka somu framferð sum teir: vera kyniskur og skilja ímillum vin og figginda, tá ein velur sær orðini.

Men tú helt teg til sakina, - altíð bara til sakina og argumentini. Góðvarni? Sjálv hevði tú helst sagt nakað soleiðis: »Vit kunnu ikki stríðast fyrri at verulig-gera »tað góða samfelagið«, har gran-nar semjast væl og greiða síni víðurskifti í einum fríum orðaskifti, og so ikki *sjálv* praktisera tað *longu nú*. Vegurin til málið má vera ein partur av málinum.«

Kanska kann tað kallast góðvarni, men tú kendi treytirnar og hevði viljan og styrkina til at gjalda prísir fyrri tína sannføring.

II

Klaksvíkingar - uttan undantak - vóru bergtíknir av tínum persóni, - tínum fjóltáttaðu evnum, tínum nærlagni og tínum dirvi. Men uppi í hesum at vera bergtíknir hongur ofta tann øvundin, sum er grundað á ótta. Serliga hann, sum lítismetir seg sjálvan og ivan í egnari sannføring er útsettur fyrri hesum at gerast bergtíknir av einum persóni og samstundis óvunda honum. Søren Kierkegaard og Jean Paul Sartre, lúst tú var so hugtíknir av, hava báðir lýst hettar fyrbrigdið so einastandandi væl.

Í Klaksvík vart tú innflytari og vakti sjálvandi forvitnið hjá øllum. Í hesum var einki lögdið og atfinningarvert, - tvørturímóti, tí tú vart jú nýggj og ókend. Men tað er so ymiskt, sum fólk taka í móti tí, sum er nýtt og ókent.

Ikki tær at siga, men tað finnast tey, sum lítismeta seg sjálvi og sum ivast í egnari sannføring. Tey hava onga stóðu og tey taka onga stóðu. Tey eru so for-bannað bangin fyrri ikki at meina tað rætta, og so meina tey bara einki. Tey læna meiningar frá øðrum, tá tað kemur til skarpskeringar ella eru tey ikki til staðar »akkurat tá«: royna at skáka sær undan og leypa stein av steini.

Fyrri hann, sum lítismetir seg sjálvan og sum ivast í egnari sannføring, er tað umráðandi at hava okkurt fast at halda seg til. Tí er verðin einföld í hansara hugaheimi. Hon er skift sundur í tveir partar: »tað góða« og »tað ónda«, »svart« og »hvítt«, »vit« og »tey«. Alt hevur sítt fasta pláss: tað er antin »svart« ella »hvítt«. So kennir hann seg tryggan.

Øllum sum er »gott« og »hvítt« - ja sjálvstí, sum er »ónt« og »svart« ber til at liva við hjá honum. Tað kennir hann jú og fær tikið fyrivarni, so hann veit hvar hann hevur tað.

Men alt sum er øðrvísi, - alt sum orkynlar tað gamla lagið og oyðileggur bílætið av tí gamla og kenda og vana-bundna, - stutt sagt: alt sum hann ikki fær at passa inn í svart/hvítt skemaði vekir illgrunan hjá honum; hann veit ikki hvar hann hevur tað, og hann stúrir altíð fyrri tí versta: at tað ætlar at taka hann av fótum!

Óg strax gevur hann tí *nýggja* og *ókenda* (og ikki sær sjálvum) skylduna fyrri óttan. Hann setur tað undir ákæru, sjálvstí um hann ikki kennir tað: eftir sum tað ikki passar inn í hansara svart/-hvítt skema, so kann tað bara verða tí, at tað ikki vil geva seg fult og heilt til kennar. Tað *nýggja* og *ókenda* goymir nakað um seg sjálvstí fyrri okkum og tað má avdúkast!

Tú vart »øðrvísi«, Helle, og tú passaði ikki inn í »svart«/»hvítt«-skemaðið. Soleiðis gjordist tú íhaldnain av tí *fremmenda*. Tað *fremmenda*: tað er bílætið av tí, sum ikki hevur reint mjøl í posanum; tað er bílætið av tí, sum situr í onkrum skýmaskoti ella úti undir vað-ingini á nátt og leggur til rætis undir-gravingina av lóg og landaskili, meðan hini sova og vita av ongun; tað er bílætið av ulvinum í seyðaroði, sum sendir onnur út at gera orindini fyrri seg; tað er bílætið av tí, sum lokkar veikar sálir til sín og fær tær at gera saman-svørjing ímóti sínum egnu o.s.frv., o.s.frv.

Her ræður sanniliga um at vera á varðhaldi. Tað ræður um, at *alt kemur fram* um tað *fremmenda*, so tað ikki tekur okkum á bóli.

Óg tað var ikki hinni, tað sum tey høvdu til bót í hesi súpan. Tú vart »dom-ske«, Helle, og »reyð«, sogdu tey, »reyð-sokkur«, enntá, »akademikari«, ja kvin-nuligur akademikari í stjórastarvi, og so hevði tú við *ungdóm* at gera! Sanniliga ein gloypibiti hjá so mongum áskoðara í lívsins talvi, sum ikki meinar nakað um nakað sum helst, men sum kortini altíð er fúsar at *hava* eina meining um hvit sum helst, - hesi, sum reka við streymi-num uttan at varnast tað, bara kuliss-urnar eru tær somu.

Hjá hesum fólkunum - hjá teimum, - sum lítismeta seg sjálvi og ivast í egnari sannføring - hjá teimum gevur tað *fremmenda* *lív*. Tað *fremmenda* er prógv um, at verðin er skift sundur í tveir partar, men at tað eru duldar kref-tir, sum vilja tí góða ilt; tað *fremmenda* gevur teimum nakað at ganga uppí: av-dúkingina; tað *fremmenda* gevur høvi til at tosa um *hini*, - hvor skal siga: »So-leiðis eri eg ikki!«

Tað ræður um at vera opin fyrri tí »seinasta nýggja«, og allarhelst sjálvur at vera fyrstur við tí »seinasta nýggja«. Hettar er ein leikur, sum er so vælsign-að takksamur: eingin heftir persónliga fyrri tað, sum hann fortelur, tí hann hevur oftast hoyrt tað frá onkrum øðrum, sum sá tað við sínum egnu eygum.

Hann, sum fortelur skal bara duga at mana, so eisini onnur *stegga* alt fyrri sær, - spillivandi, so tey ikki ivast í, at hvørt orðið er satt (»Nei, hvat sigur tú?! Er tað veruliga so galið!«)

Tann, sum stendur fyrri skotum fær ikki forsvarað seg, tí søgnurnar ferðast bara har, sum víðkomandi *ikki* er. Eingin veit hvør byrjaði og einki stendur við endan, men tað er einki at taka seg aftur í, at mangur, sum situr væl og

Ljós

Nú er myrkt men eitt lítið ljós
bleiktrar í stovuni hjá mær
ikki má tað slókna nú
so eg seti meg við borði
stari inn í flógvan loga
og skuggar frá ljósinum hugtaka meg
...meðan tankar um góðar lotur
millum vínir har í friðarþípan brann
tí ið kvöld á degi vann

Tí vil eg í hesi nátt
tendra øll ljósin herinni
beri varin glæmuna
inn í fleiri myrkar krókar
gevi nýggjum veikum meg
og nú er mín stova so uppbyst og heitt
... meðan tankar og bjartar vónir
um alt ið andar, lívur, grøt og doyr
brann tað eria ljósið út

Jan 1986
Steintór